

Ez az időszak, a virágvasárnapot követő hét, mely a keresztség egyik legnagyobb ünnepe. Ekkor ünneplik Krisztus feltámadását. Az ünnephez számos népszokás is kapcsolódik, amelyek ma is elevenek élnek Uszódon. Ezek közül a két legnépszerűbb a locsolkodás és a tojásfestés. Régebben házi festékanyagokat (hagymalevél, cékla leve, stb.) használtak fel színezésre. Jellemző volt még a pirosra festett tojáson megjelenő nyuszi, vagy barkaág. Ma már azonban komolyabb technikákat is ismernek a tojásfestés művészei, de azt a lehető legnagyobb titokban őrzik. Uszódon ma már kétféle tojásfestési technikát alkalmaznak leginkább: a karcolást és a festést.

Húsvét vasárnap mindenki templomba ment ünnepi istentiszteletra. A reformátusoknál ilyenkor az igehirdetés végével úrvacsorára került a sor.

A húsvét hétfői locsolkodást a legények már jó korán elkezdték, hogy 10 órakor még a templomba is el tudjanak menni az istentiszteletra. A legények csoportokba összeverődve, vödörrel a kezükben járták a házakat. Ha olyan háznál kopogtattak, ahol a lány még véletlenül az ágyban volt, akkor a legények kiöntötték őt az ágyból is. A vödörket az udvaron lévő gémes kutakról töltötték fel vízzel, s ide hozták ki a lányt is a házból. Hozni kellett, mivel magától nem jött volna.

A locsolás addig tartott, amíg a lány haja és ruhája teljesen el nem ázott.

A feladat végeztével a megvendégelés után, a legények megkapták a festett tojást és már indultak is a következő házhoz. Sietniük kellett, hogy végezzenek és még időben a templomba is odaérjenek. Jól látszik, milyen nagy szerepe volt a vallásnak az emberek életében. Minden nagyobb ünnepet a templomban tartottak meg, mert csak ezáltal vált teljessé ünnepi életük.

Májusfaállítás

A májusfa a természet megújulásának a szimbóluma, és legtöbb esetben komoly udvarlási szándék jele, szerelmi ajándék is. Beszerzése a legények feladata volt. A fát főként lopták, s ezért a hatóságok sokszor tiltották is ezt a szokást. Volt úgy, hogy a legénynek büntetést kellett fizetnie a lopott nyárfáért. A májusfát mindig április 30-án éjszaka állították fel a legények, miután a kiválasztott lány segítségével feldíszítették azt. Került rá szalag, vörösbor és hímzett zsebkendő is. Ha a lánynak nem tetsző fiú vitte a májusfát, akkor ő nem ment ki fel-

díszíteni azt. Ez azonban nem sűrűn fordult elő. A legények többnyire csak reggel végeztek a faállításokkal, mivel több helyre is vitték azt.

forók: archív felvétel, Bedi Gyula
Filus Angelika Erzsébet - folytatjuk

zöld láng.hirtelen rettentő erővel csapott föl az ég felé, aztán mintha visszazúgta volna a mélyéig, eltűnt. Amikor másodszor is feltört a láng, apám azt mondta a többieknek: - Cigányok, dobogatok oda egy fehér lepedőt, mert azon a helyen elrejtett aranypréznek kell lennie! Fogtak is egy lepedőt, és reá terítették a fűre, ahol a ragyogó tűz jelentkezett. Vártak úgy tizenöt percig, aztán elkezdtek ott ásni. Nem sok földet kellett elmozdítaniuk, hamar megtalálták a kincsesládát. Az egyik férfi megragadta a láda filét, emelte volna kifelé, de a másik cigány gyengébb volt, alig bírta tartani a súlyt, és elhárorkodta magát. A láda abban a pillanatban visszasett a gödörbe, és lesüllyedt. Eltűnt. Csak egy nagy csömerést lehetett hallani valahol lent a mélyben, de akkorát, hogy megremegett a föld a talpuk alatt. A cigányok meg egymást szidták: - Azért veszett el a sok, drága aranypréz, mert te nem jól fogtad a ládát! - Te vagy a hibás, nem én! Ne akard reám akasztani a hibát! És hárorkodta vezett módra.

A tűzláng nem lobbant ki a földből továbbé, de a halomba hányt rögök tetején nemsokára egy piros ruhás, kicsi ördög jelent meg. Bizony mondom, ördög volt, és piros öltözetet viselt: piros csizmát, piros nadrágot, piros kabátot, piros sapkát, és pirosak voltak a szarvai is! Ő volt a kincs őrzője, és állt némán a fa tövében, nézte a cigányokat. Azok meg úgy megijedtek, hogy rögtön befogták a lovakat a szekerekbe, és elhagyották onnan. Egész éjjel mentek, nem álltak meg, csak a hetedik faluban. Feltek, hogy betegeg lesznek a gyermekek, mert ilyenkor az szokott következni: ahol ördög jelenik meg, ott nagy betegségek történnek, ha nem védekeznek ellene. Így volt, ahogy szóltam. Az a fa még most is megvan, pedig hány éve már ennek...

cigány népmese

Az elrejtett kincs

Az a fa még most is megvan az uszódi határon. Valamikor oda telepedtek le a cigányok, az alá a fa alá, mert nagy lombja volt, és nagy árnyékot vetett. A haravánok ott álltak meg a lovas kocikkal, ott tanyáztak, ott főztek, ott ettek. Naphözben a cigányasszonyok elmentek kenyér után, járták a falut, szerencsét mondtak a népeknek, a cigány férfiak meg a táborban maradtak a lovak mellett. Amikor a nők hazaérkeztek a batyukkal, akkor kezdtek el főzni, mindenki azt, amit a házaknál kapott. Eljött az este, a tűz köré ültek a cigányok. Együtt ültek, beszélgettek, szót váltottak emől is, arról is. Egyszer csak a fa tövében kilobbant a földből egy hatalmas

KÖVETKEZŐ SZÁM: 2017. MÁJUS

KÉSZÜLT

USZÓD

KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT MEGBÍZÁSÁBÓL

IMPRESSZUM

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BEDI GYULA

Kedves uszódi lakosok! 2017-ben emlékezünk falunk újratelepítésének 300. évfordulójára. Ebből az alkalomból döntöttünk a két havonta megjelenő színes lap elkészítéséről, s az Önökhöz való juttatásáról. Célunk, hogy erőnkhez képest visszatekintsünk a múltba. P. Szabó Barnabás tiszteletes kutató munkájából tudjuk meg, honnan származunk. Bemutatjuk, milyen volt ez a kis falu régen. Hogyan éltek mindennapjaikat elődeink. A sok hétköznap között milyen ünnepeket, eseményeket tartottak.

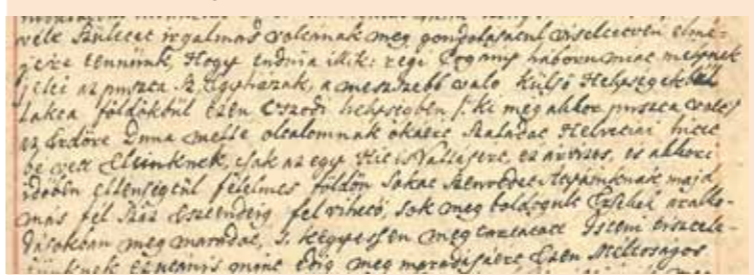
Szeretnénk elérni, hogy az itt élő idős emberek feltörjenek a rég feledett emlékek, a középkorúak visszaemlékezzenek gyermekkorukban hallott történetekre, s a fiatalok megismerjék azt a régmúlt világot. Kérjük, amennyiben régi fényképük van, tudomásuk van régi eseményekről, szokásokról, rég feledett nevekről, osszák meg velünk, hogy közkinccsé tehessek.

Jó olvasgatást, kellemes emlékidézést kívánunk!

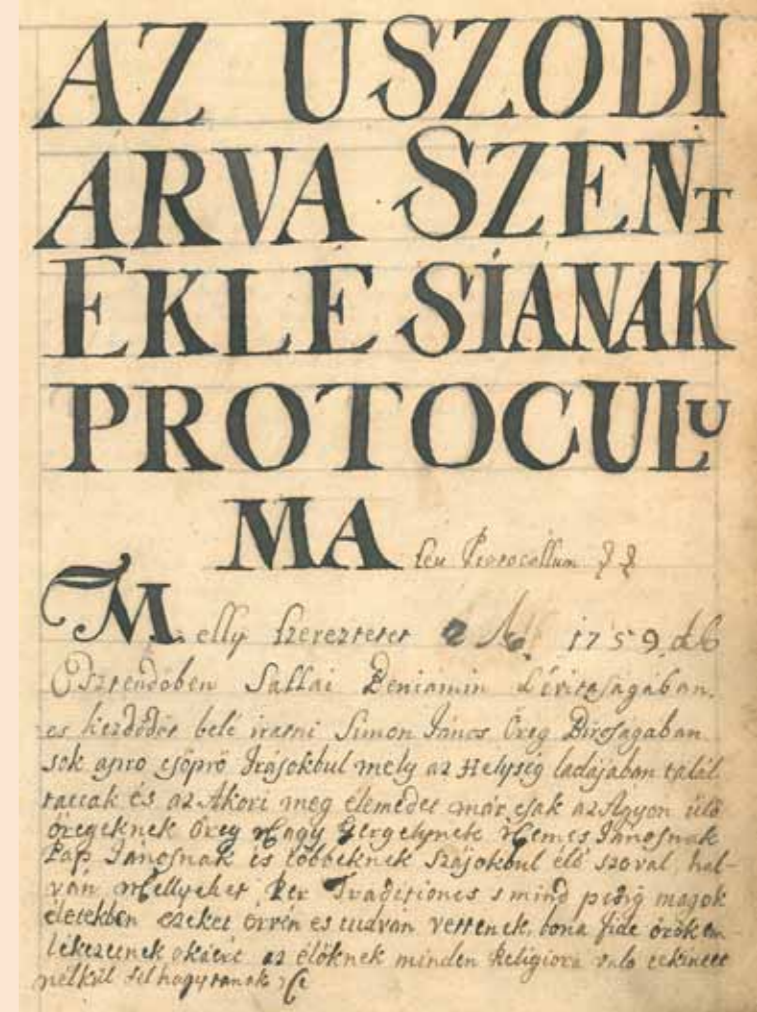
Uszód történetéből

A hely, ahol élsz: ahová születted vagy küldetésed jogán kerültél lassan életed, létezésed részévé válik. A gondolkodásmódod, a magatartásod, az történetekhez való hozzáállásod, de még szavaid és mozdulataid is arról szólnak, hogy egy helyhez tartozol, egy bizonyos helyhez, ami a Tiéd és mindazoké, akik Előtted jártak és éltek itt: atyáid! S végül már akard az együtt lélegzést, a közös szívdobbanást, s a folytatást...Folytatni a múltat a jelenben, az Előttünk járók örökségének féltőn megóvását, csendes átölelését, s az eltűnt idők visszaidézését. Útra kelünk most együtt, hogy összefonódhasson múlt és jelen és fénypázmaként mutassa az ösvényt jövőnk felé!

Szabó Barnabás korábbi református lelkész a Református Egyházközség irattárában fellelhető dokumentumok alapján híradással szolgált arról, hogy az uszódi atyák már az 1600-as évek első felében letelepedtek itt. Sallai Benjámin lévita gyűjtése által készített Protoculum (1759) abban erősít meg bennünket, hogy „régii Pogány háboru miat / melynek jelei a pusztá Sz. Egyházak, a meszszebb valo külső Helységekbül, lakta földükbül, ezen Uszódi helységben /ki még akkor pusztá valo/ az Erdőre duna mellé oltalomnak okáért Szaladot Helvétiai hitet bé vett eleink csak az egy hit és vallásért, ez árvizes és akkori időben ellenségtül félelmetes földjén sokat szenvedett Atyáinknak majd más fél száz esztendeig felvihető Sok megboldogult Erseknek uralkodásokban meg maradtot [...]”

Az Egyházközség szerveződése valószínűsíthetően 1682-re meg is történt, hisz ennek ékes jele az a pecsétnyomó, melyet ma is őriz helyi levéltárunk.

Szabóné Kovács Teodóra Krisztina
- folytatjuk

2017/1

MÁRCIUS

Paraszti munkák

Az emberek földeskeiket ló, ökör húzta ekével, boronával, hengerrel művelték meg. Gabona növényeket vetettek,

elsősorban búzát, árpát, kukoricát. A búza, árpa vetőmagját az eléjük kötött kötényből kézzel szórták ki a megművelt területre. Fontos volt az egyenletesség!

A kukorica vetésének is meg volt a maga módja, ritmusa. Kötényben a mag, egyik sarokkal kis mélyedés, mellé lép, lyukba beledobni egy szem magot, ugyanazzal a lábbal takar, rálép, másik lábbal kis lépés előre, mélyedés, mellélépés, dobás, rálépés. Bizony ezek a munkák ritmusérzéklet, kitartást, állóképességet, szorgalmat kívántak!

Az asszonyok petrezselymet, sárgarépát, babot, vöröshagymát, fokhagymát termeltek. Igyekeztek nem csak saját szükségletre, hanem el-

adásra is. A Duna mindig kereskedelmi útvonal is volt. Arról a kórról, amiről bővebb ismereteink vannak, tudjuk, hogy hajóval szállították az árut a fővárosba eladni. A munkából a gyermekek sem maradhattak ki. Amelyik már elbírt a vödört, az etette, itatta előbb a baromfikat, majd ahogy nőtt, a lovak, tehenek, disznók ellátásában is segített. A kislányokra a libák őrzését, legeltetését bízták. Reggel kihajtották azokat a gyepe, enni, innivalót vittek magukkal, majd al-

konyatra hazatértek. A nap folyamán volt idejük a libák mellett a közös játékokra is.

fotók: régi idők emlékei (web)
Vörös Zoltánné - folytatjuk

Válogatás Uszód játékaiból

Lázár Katalin: Válogatás Uszód játékaiból című, 2010-ben kiadott gyűjteménye visszatekintést nyújt a lassan feledésbe merülő népi játékokról. A kiadvány szerzőjének és Kiss Sára, Megyeri István áldozatos gyűjtőmunkájának köszönhetően uszódi adatközlők visszaemlékezéséből állították össze a kötetet. 2007-2008 között összegyűjtött, - közel 350 játék- került be a könyvbe. Ezek között találhatóak: eszközös-, mozgásos-, szellemi- párválasztó játékok, és mondókák. A mai gyermekek számára nem tudjuk elégszer hangsúlyozni, hogy milyen fontos szerepe van a népi játékoknak a közösséghez való tartozás megerősítésében, a kreativitás növelésében, és a mozgás-, beszéd-, és szellemi fejlődés tekintetében. Az idősebb korosztálynak visszaemlékezés, a gyermekeknek „használatra” ajánljuk az alábbi leánykérő körjátékot: „Körbeállunk.”

Választunk egy játszó anyának, az beáll a körbe, egy másikat kérőnek, az a körön kívül áll. A kör elindul egyik irányba, a kérő a másikba, és énekeljük:

A végén megállunk. Az anya kérdezi a kérőt, az pedig felel:

Mit kerülöd, mit fordulod az én házam táját?

El szeretném venni a kend barna lányát.

Nem adom én lányomat forintforgatónak,

nadrágszagatónak!

Héj, kocsi, kalapács, adja ki a mi lányunkat!

Akkor kap egy lányt. Azt, akinek a háta mögött áll. Körbejár vele, és mind énekeljük:

Ez csak ennyi. Innem újra kezdjük: „Méz, méz, méz...”
Kellemes időtöltést!

Forrás:

Lázár Katalin: Válogatás Uszód játékaiból

Népvisélet Uszódon

Az 1920-30-as években az uszódi népvisélet merőben más volt mint napjainkban.

A képen egy menyasszonyt és egy vőlegényt láthatunk, az én nagyanyámat és nagyapámat (Kóbor Gábort és Tóth Ráchelt)

Abban az időben még fekete ruhában mentek férjhez a lányok. Hosszú, selyem szoknyát viseltek, amely csaknem a bokájukig ért. Színe általában fekete volt. Selyem kötőjüket körben és kb. 30-40 cm magasságban csipkével, úgynevezett „afrikációval” díszítették, alatta és fölötté vékony levarrt hajtásokkal tették szebbé. Selyem réklíjüket más szabású volt mint a maiak.

Ünnepkörök Uszódon

Tavaszi ünnepkör

A tavasz a természet újjászületésének ideje, új élet kezdete, az emberek téli pihenésének vége. A hajlékok ilyenkor néptelenné váltak, mert a földeken ismét elkezdődött a tennivaló.

Jézus Krisztus feltámadását a népelet az újjászületet természetl állítja pár-huzamba. A tél és a tavasz szimbolikus küzdelme farsang farkán ér tetőpontjára, s innen kezdve, vagyis hamvazószerdától már csak a kikelet győzedelmeskedhetett. Az erre az időszakra eső ünnepek többnyire az Egyház ünnepei voltak

Hamvazószerdától Húsvét első napjáig tartott a nagyböjt. A böjt a húsvéti ünnepekre való előkészület, a várakozás, a testben-léleken való megtisztulás ideje. Mivel a böjt a bűnbánat gyakorlását is jelenti, ebben az időszakban nem tartottak lakodalmakat, mert a hívó emberek körében tilos volt mindenféle hangos mulatozás, táncos rendezvény. A

Magasan, nyakban záródott, az ujjá csuklónál szűkre szabott volt, kicsi fehér fodorral díszítették. A fehér, fodros csipkegallért külön kellett felgombolni a rékli nyakára.

Tetejére „ránkra szedett” hosszúrojtú selyemkendőt kötöttek A selyemkendő ránkra szedésének külön tudománya volt (van). Először finoman, egyenletes hajtásokkal kézben össze kell szedni. Ezután az illető nő hátára, vállára kell teríteni. A ráncokat szépen ismételt nyakba kell igazítani. A mellükön keresztbe fogva eligazítani és hátul két csomóra kötni. Ezután a rojtokat szépen el kell igazítani.

Nem volt könnyű művelet, selyemkendő révén, könnyen elcsúszott, pedig annak úgy kellett állnia, mint a ráma. Hajukat több ágra befonták, hajtúkkal kontyba tűzték. A menyasszony fehér gyöngyös viaszkoszorút rakott a fejére. Később ezt, és a vőlegény bokkrétáját a tisztaszobába egy fal, üveges kis szekrényben őrizték. Kezükben kisebb-nagyobb fehérrel kivarrt riselines zsebkendőt tartottak. Menyasszonyi csokor ebben az időben még nem volt.

A vőlegény ruhája szintén fekete volt, fekete csizmanadrágot viselt, keményszárú csizmával.

A fehér ingje fölött, bársony „melegüngöt” hordott, melyre sok esetben egy rövid bársony mellény került. Erre

tűzték a bokkrétát. Időjárástól függően húzhatott föléje fekete szövetkabátot.

Fejére kerülhetett fekete kalap, melynek szalagja mellé muskátlit, rozmarin ágat tűztek. Voltak olyanok, akik a bokkrétájukat kalapjukra rakták. Az esküvőre ünneplőbe öltöztek a kö-

zeli rokonok is.

A házasulandók rokonainak is hasonló volt az öltözetük, annyi kivétellel, hogy a nők kontyot, „kabakot”, aranycsipkét viseltek. Fejüket kendővel kötötték be. A régiek fejkötése más volt, mint most. A kendőt mélyen a homlokukra húzták, kétoldalt egy-egy ráncot véve a kendőn álluk alatt megkötötték. A nők ünnepi alkalomra fekete fűzős cipőt húztak a lábukra. A fiatalok és a távolabbi rokonok világos ruhát viseltek.

fotók: archív felvételek
Samu Sándorné - folytatjuk

lányok-asszonyok nem viseltek világos színű ruhákat. Az emberek templomi szertartásokon vettek részt. Az egymással haragban levők igyekeztek kibékülni egymással.

Feketevasárnap a nagyböjt 5. vasárnapja, két héttel Húsvét előtt. Ez a nap a mi Urunk eljövendő szenvedésére utal. Az elnevezéshez illően, ilyenkor az emberek feketébe öltöztek, s így mentek a vasárnapi istentiszteletre.

A nagyhét **virágvasárnap** húsvétvasárnapig tart. Ez a második tavaszi református ünnep. Egy héttel Húsvét előtt van az ideje. A virágvasárnap bibliai története szerint, amikor Jézus bevonult Jeruzsálemba, az emberek palmaágakat terítettek elé a földre. A katolikus hívók erről emlékeznek meg a virágvasárnap barkaágakkal. A reformátusok ilyenkor már világos és színes ruhákat öltöttek magukra, s így mentek a templomba. Ezzel szimbolikus is jelezve, hogy örömmel van. A reformátusok a **Nagypéntek**et tartották a böjt nap-

jának, és fontos ünnepnek számított. Jellegzetessége abban állt, hogy ilyenkor nem reggeliztek, ebédre „sóba-vízbe bableves”-t (zsír nélkül) ettek, másodikfélének pedig diós vagy mákos dödöllét. Majd elérkezett a **Húsvét**.

